

Merkeze Teğet
Geometri

Fizikfinito
Fizik

Meschemy Kimya
Kimya

Biosem
Biyoloji

Nüfusun Tarihsel Değişimi ve Geleceği

NÜFUS DİNAMİKLERİ

Nüfus özelliklerinin zaman içindeki değişimi, nüfusun mekânda-ki dağılışı ve nüfus hareketleri **nüfusun dinamiklerini** oluşturur. Nüfus dinamikleri, bir ülkenin sosyal ve ekonomik yapısı üzerinde önemli etkiye sahiptir.

Nüfus dinamikleri; sağlık hizmetleri, eğitim sistemi, ekonomik büyüme, gıda güvenliği, kentleşme, doğal kaynak yönetimi ve çevresel sürdürülebilirlik üzerinde belirleyicidir.

Demografik özellikler; nüfusun dağılışı, cinsiyet yapısı, eğitim durumu, yaş gruplarına göre dağılımı; doğum ve ölüm oranları ile göç bilgilerini içerir.

Nüfus verilerinin doğru yorumlanması yerel, bölgesel ve küresel ölçekte refahın sağlanabilmesi için gereklidir. Ülke politikalarının oluşturulması ve kaynakların etkili kullanımı açısından demografik bilgiler önemlidir.

Demografik özellikler **nüfus sayımları** ile tespit edilir. Nüfus sayımları ülkelerin; nüfus miktarı, kır-kent nüfusu, cinsiyet durumu, çalışan nüfusun ekonomik faaliyet gruplarına göre dağılımı, nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı ve nüfus hareketleri ile ilgili bilgiler vermektedir.

Nüfus sayımında amaç; nüfusun zaman içerisinde göstermiş olduğu sosyal, demografik ve ekonomik yapısındaki değişimin ortaya konulmasıdır.

Nüfusun niceliğini nüfus miktarı ve yoğunluğu; **nüfusun niteliğini** ise yaş gruplarına göre dağılım, cinsiyet yapısı, eğitim durumu, doğum ve ölüm oranları, kırsal ve kentsel nüfus oranı gibi özellikler oluşturur.

Nüfusun niceliği ülkelerin gelişmişliği hakkında bilgi vermez. Niteliği ise ülkelerin gelişmişlik seviyesi ile doğrudan ilgilidir.

NÜFUSUN TARİHSEL DEĞİŞİMİ VE GELECEĞİ

Nüfus bilimciler, insanlık tarihi boyunca üç büyük sıçrama döneminin yaşandığını belirtmektedir.

Birinci Sıçrama

İnsanların alet yapımını keşfetmesiyle vahşi hayvanlara karşı kendini daha iyi savunması insan ömrünün uzamasını sağlamıştır. Bu gelişme nüfus artışına yönelik bir sıçrama döneminin yaşanmasında etkili olmuştur.

İkinci Sıçrama

İnsanların yerleşik hayata geçerek hayvanları evcilleştirmesi ve tarımla uğraşması daha düzenli beslenme ve barınma şartları oluşmuştur. Buna bağlı olarak dünya nüfusunda ikinci sıçrama dönemi yaşanmıştır.

Üçüncü Sıçrama

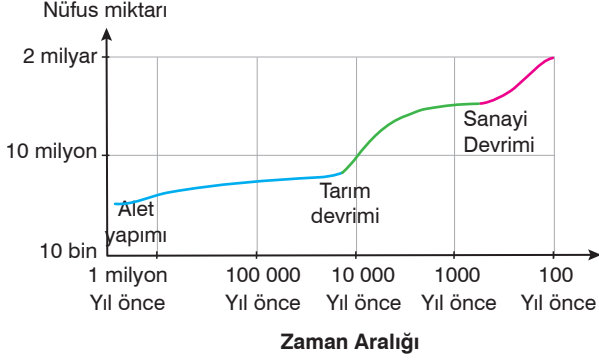

Sanayi Devrimi ile beslenme ve sağlık koşullarındaki düzelme ve tıp alanında ilerlemeler sayesinde ölümler azalmış, iş gücü ihtiyacının karşılanabilmesi için de doğum oranları artmıştır.

Bir ülke veya şehirde nüfusun önceki dönemlere göre göstermiş olduğu sayısal değişime **nüfus artışı** denir. Bu değişim artış olabildiği gibi azalış da olabilir. Nüfus artışı oranında doğum ve ölümlerin yanında göçlerin de etkisi vardır.

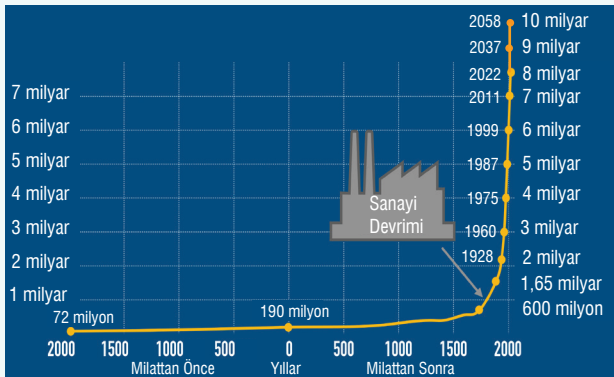

Tarihsel süreçte dünya nüfusunun gelişim basamakları

DÜNYA NÜFUSUNUN GELECEĞİ

- Doğum, ölüm ve göç hareketlerinin gelecekteki eğilimleri ile ilgili belli varsayımlara dayanarak nüfusun gelecekteki durumuna ait öngörülere **nüfus projeksiyonu** denir.

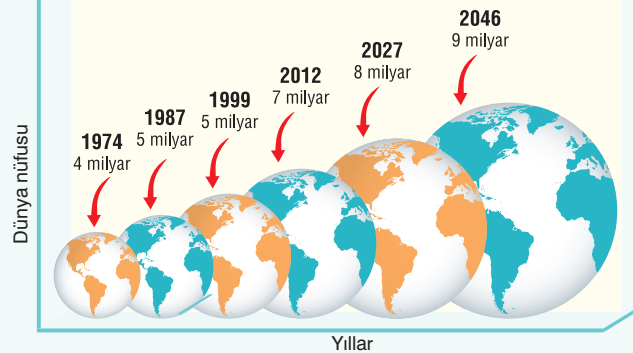
- Dünya'da teknolojinin gelişmesiyle ortalama insan ömür uzamış, bu durum nüfus artış oranını doğrudan etkilemiştir.
- Nüfus değişkenleri doğum ve ölüm oranlarının dışında birçok etkenle doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle dünya nüfusunun geleceğine dair tahminlerde bulunmak oldukça zordur.
- BM Dünya Nüfus Fonu'na göre 2100 yılında dünya nüfusunun 9 - 13 milyar arasında olacağı tahmin edilmektedir.

Dünya nüfusunun gelişimi

- Dünya nüfustaki en belirgin artış 1950 yılından sonra gerçekleşmiş, dünyada adeta **nüfus patlaması** yaşanmıştır.
- Bu tarihten sonra dünya nüfusuna her 11 yılda 1 milyar nüfusun eklendiği dönemler yaşanmıştır.
- Bu dönemdeki hızlı nüfus artışı daha çok gelişmekte olan ülkelerde yaşanmıştır. Bu durumun temel nedeni gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelerin bilimsel çalışmalarını, sağlık ve teknoloji imkanlarını kullanarak ölüm oranları hızla düşürmesidir.
- Dünya genelinde nüfus patlamasının nedenleri:
 - Büyük savaşlardan sonra yaşanan iyileşmeler
 - Tıp alanında ilerlemelerin olması
 - Beslenme ve sağlık koşullarının düzelmesi
 - İletişim ve ulaşımın gelişmesi

- Günümüzde yaklaşık 8 milyar civarında olan dünya nüfusunun 20 - 30 sene içerisinde 10 milyarı bulması beklenmektedir. Bu artışın büyük bir kısmının gelişmekte olan ülkelerde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yıllara göre Dünya'daki nüfus miktarı

Günümüzde Dünya nüfusu artmasına rağmen nüfus artış hızında azalma yaşanmaktadır. Bu durumun nedenleri;

- Eğitim seviyesinin yükselmesi
- Ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesi
- Kentleşmenin artması
- Kadının iş hayatına girmesi
- Nüfus planlaması çalışmaları

TÜRKİYE'DE NÜFUS PROJEKSİYONLARI

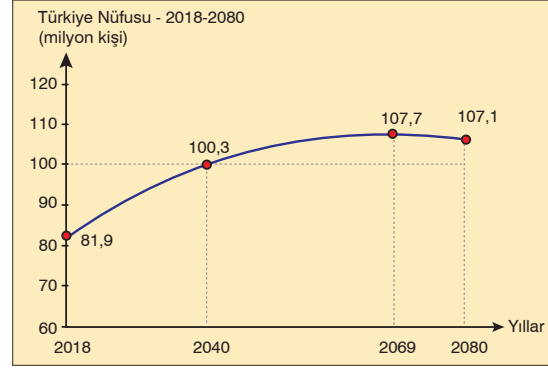
- ☛ Türkiye'de doğurganlık hızının özellikle 2000'li yılların başından itibaren düştüğü dikkate alınarak hazırlanan nüfus projeksiyonları yaşlı nüfusun artacağını, ortalama yaşam süresinin ve ortalama yaşı uzayacağını göstermektedir.
- ☛ Yaşlı nüfus oranının artmasının yol açacağı başlıca sorunlar:
 - Emeklilik ve sağlık giderlerinin artması
 - Yaşlıların bakımı için gerekli harcamaların artması
 - Yaşlı bireylerin ailede ve toplumda yük olarak görülmesi
- ☛ 2080 yılına kadar nüfus piramidinin gelişmiş ülkelerde olduğu gibi arı kovanı şeklinde olacağı tahmin edilmektedir.
- ☛ Okuryazar ve şehirleşme oranı artacak, nüfusun eğitim seviyesi yükselecektir.
- ☛ Türkiye'de değişik senaryolara göre nüfusun yıllara göre değişimini yansıtan projeksiyonlar ortaya konmaktadır. Bunların bir kısmı yüksek, bir kısmı da düşük senaryolara dayanmaktadır.
 - Örneğin bir senaryoya göre 2080 yılında nüfusun 120 milyon civarında olması beklenirken, başka bir senaryoya göre 90 milyon civarında olması beklenmektedir.

Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan sonra nüfus artış oranı hızlı bir şekilde düşmektedir. Öyle ki 2023 yılında nüfus artış oranı en düşük seviye olan binde 1,1 oranına düşmüştür.

Örnek 1

Aşağıda, Türkiye'nin 2017 yılı nüfusu baz alınarak TÜİK tarafından hazırlanan ve Türkiye'nin 2018-2080 yılları arasındaki nüfusunun olası durumunu gösteren bir grafik verilmiştir.

Yalnızca grafikteki bilgiler dikkate alındığında nüfusun geleceğiyle ilgili olarak,

- 2069 yılından sonra toplam nüfus miktarı azalacaktır.
- 2040 yılına kadar olan nüfus artışında göçler etkili olacaktır.
- 2040-2069 yılları arasında nüfus miktarı sürekli artacaktır.

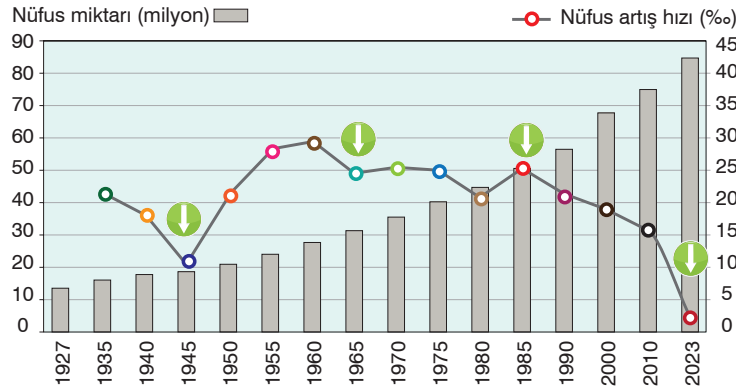
yargılarından hangilerinin gerçekleşmesi beklenir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

(ÖSYM Sorusu)

Çözüm

Türkiye'de Yıllara Göre Nüfusun Değişimi

- ☛ 1940 - 1945 döneminde II. Dünya Savaşı nedeniyle erkek nüfusun silah altına alınması nüfus artış hızını azaltmıştır.
- ☛ 1960 - 1965 yılları arasında işçi göçleri nüfus artış hızında azalmaya neden olmuştur.
- ☛ Nüfus artış hızı değişse de nüfus miktarı sürekli artmıştır.
- ☛ 1985'ten sonra nüfus artış hızı doğum oranlarının azalmasına bağlı olarak sürekli azalmıştır.

Türkiye'nin nüfus artışında görülen değişimleri üç dönemde incelemek mümkündür.

I. Dönem

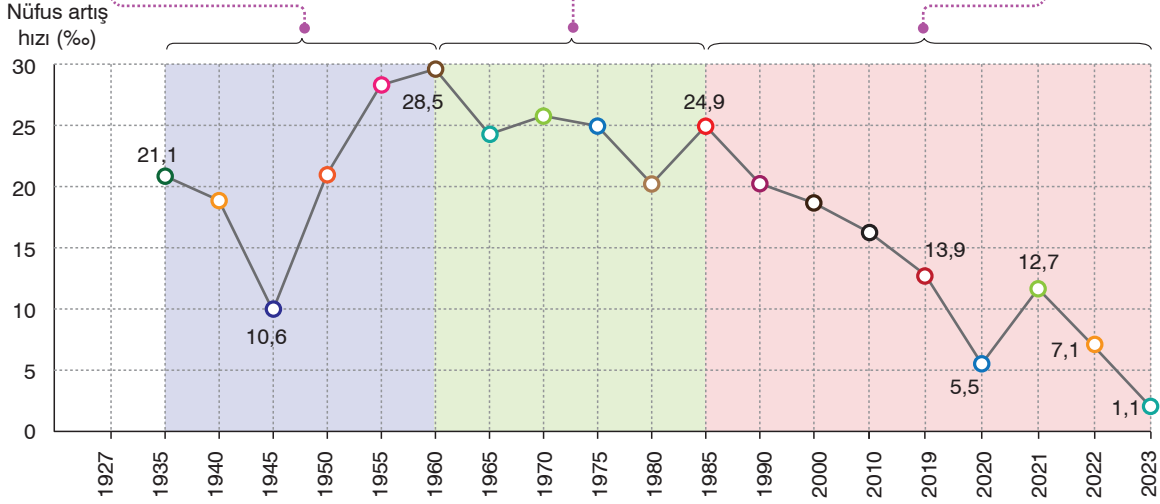
Doğum oranlarının artırılması ve yurt dışından göçler teşvik edilmiştir. Ancak II. Dünya Savaşı nedeniyle erkeklerin askere alınması ve ekonomik sorunlar nüfus artış hızının düşmesine neden olmuştur. Doğumların artması ve sağlık koşullarının gelişmesi ile nüfus artış hızı yükselmiştir.

II. Dönem

1960 ve 1985 yılları arasında aile planlamasına yönelik çalışmalarla doğum oranlarının azaltılması hedeflenmiştir. Bu dönemde başta Almanya olmak üzere yurt dışına yapılan işçi göçleri de artış hızının düşmesinde etkili olmuştur.

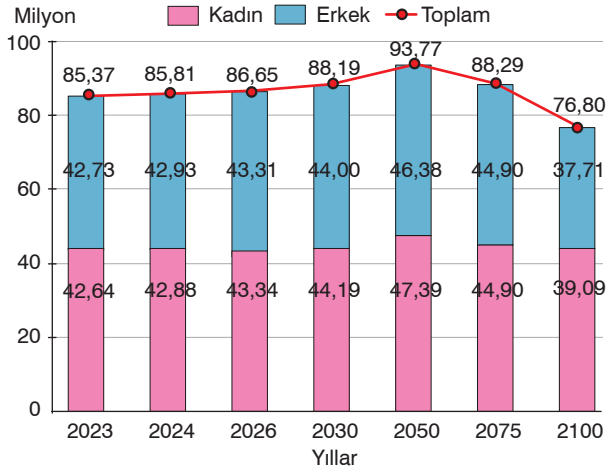
III. Dönem

Geleneksel aile yapısının değişmesi, kentlere olan hızlı göçler, kadınların iş gücüne katılımının artması nedeniyle doğum oranları ve nüfus artış hızı azalmıştır. 2022 ve 2023 yıllarındaki azalmada evlenmelerin azalması etkili olmuştur.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki grafikte 2023 yılında Türkiye'nin kadın ve erkek nüfusu ile toplam nüfus miktarı, 2024 yılından sonra ise bunların tahmini nüfus miktarları verilmiştir.

Grafikte verilen bilgilere göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Nüfus miktarının azalmaya başlayacağı yıl
- Toplam nüfus miktarının en az olacağı yıl
- Erkek nüfusun kadın nüfustan fazla olduğu yıllar
- Kadın nüfus miktarının erkek nüfus miktarını geçeceği yıl
- 2050 yılından sonra nüfusun azalmaya başlayacak olmasının beş nedenini yazınız.

